

TE-toimiston menettely työvoimapolitiittisen lausunnon antamisessa ja perustelemisessa

KANTELU

Kantelija on 21.7.2021 oikeuskanslerille osoittamassaan kantelussa arvostellut Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston menettelyä. Kantelija on arvostellut eri virkailijoiden hänelle antamia työvoimapolitiittisia lausuntoja ristiriitaisiksi ja virheellisiksi, sillä hän ei ollut niissä todetulla tavalla kieltäytynyt ottamasta kokoaikatyötä vastaan. Kantelija arvostelee myös lausuntojen alkamispäivämääriä ja sitä, että lausuntoja on annettu ja muutettu häntä kuulematta.

SELVITYS

Uudenmaan ELY-keskus on antanut 22.11.2021 päivätyn lausunnon, jonka liitteenä on Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston 28.10.2021 päivätty selvitys liitteineen. Lausunto ja selvitys lähetetään kantelijalle tiedoksi tämän päätöksen ohessa.

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston selvityksen mukaan kantelijalla oli ollut voimassa Keski-Suomen TE-toimiston 6.8.2020 antama työvoimapolitiittinen lausunto, jonka mukaan hakijalla ei ollut oikeutta työttömyysetuuteen, koska hän ei 1.8.2020 lähtien hakenut kokoaikatyötä. Keski-Suomen TE-toimiston ajalla 18.6.2020–8.7.2020 kirjaamien yhteydenottotietojen ja työvoimapolitiittisten lausuntojen mukaan kantelija ei hakenut kokoaikatyötä, koska hän oli sairauden vuoksi

työkyvytön. Kantelija oli tultuaan Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston asiakkaaksi pyynnöstä otanut sinne yhteyttä 15.12.2020. Kantelija oli kertonut tuolloin olevansa sairauslomalla 31.1.2021 asti. TE-toimisto oli pyytänyt ilmoittamaan sairausloman päättymisestä ja Oma asiointi -palvelussa työnhakutilanteen muutoksesta. TE-toimisto on todennut selvityksessään, että kantelija ei ollut tuolloin ilmoittanut muutoksesta työnhakutilanteessaan eikä ilmoittanut hakevansa kokoaikatyötä.

Kantelijalta oli 30.6.2021 saatu tieto, että hän oli sairauspäivärahan päättymisen jälkeen ollut valmis vastaanottamaan terveydentilalleen sopivaa kokoaikatyötä. TE-toimisto oli antanut samana päivänä työttömyyskassalle työvoimapoliittisen lausunnon, jonka mukaan työttömyysetuuden maksamiselle ei ole työvoimapoliittista estettä 30.6.2021 alkaen.

Kansaneläkelaitos (Kela) oli kerrotun jälkeen 15.7.2021 pyytänyt TE-toimistolta työvoimapoliittista lausuntoa kantelijan oikeudesta työmarkkinatukeen 1.6.2021 alkaen. Selvityksen mukaan työvoimapoliittiset lausunnot OA2 1.6.2021 alkaen ja OA1 30.6.2021 alkaen oli uudistettu Kelalle sen pyynnön mukaisesti. Niistä ensiksi mainittu on ollut sisällöltään seuraava: ”Hakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen, koska hän ei hae kokoaikatyötä 01.06.2021 lähtien. (TTL 2 luku 1 §, Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta 12 a § 1 mom.)” Lausunnon perusteluna on todettu: ”Ei hae kokoaikatyötä”.

TE-toimisto on todennut selvityksessään, että mainitun lausunnon perusteluihin olisi voinut lisäksi kirjoittaa, että kyse oli 6.8.2020 annetun työvoimapoliittisen OA2-lausunnon uudistamisesta työmarkkinatukea varten ja että kyseinen lausunto oli voimassa ajalla 1.8.2020 – 29.6.2021. Kelalle toimitetut työvoimapoliittiset lausunnot olivat kerrotusta huolimatta kuitenkin TE-toimiston näkemyksen mukaan lainmukaisia.

Kantelijaa ei ollut kuultu mainittujen 15.7.2021 annettujen työvoimapoliittisten lausuntojen antamiseksi, koska kyse oli ollut voimassa olevien lausuntojen uudistamisesta eri maksajalle. Kuulemista ei ollut katsottu tarpeelliseksi, koska asia oli ratkaistu jo 30.6.2021 kuulemisen jälkeen, eikä kuulemisella kyseisessä tilanteessa olisi voitu saavuttaa muutosta asiaan. TE-toimisto on todennut olevansa velvollinen antamaan työvoimapoliittisen lausunnon maksajan pyynnöstä. Edellä mainitut työvoimapoliittiset lausunnot oli edelleen 16.7.2021 uudistettu puhelinpalvelussa työttömyyskassan pyynnöstä.

TE-toimisto oli ollut yhteydessä kantelijaan puhelimitse 21.7.2021. Asiaa koskevassa kirjauksessa on todettu muun muassa, että työnhaku oli ollut voimassa koko ajan ja että asiakas oli hakenut kokoaikatyötä. TE-toimisto oli myöhemmin 23.7.2021 antanut kantelijalle virheellisesti esteettömän työvoimapoliittisen lausunnon 1.6.2021 alkaen ja kumonnut 16.7.2021 annetun OA2-lausunnon.

RATKAISU

Arviointi

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Hallintolain (434/2003) 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa sekä oikeusturvaa hallintoasioissa. Lain tarkoituksena on myös edistää hallinnon palvelujen laatua ja tuloksellisuutta.

Hallintolain 7 §:n (368/2014) 1 momentin mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomaisen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.

ELY-keskuksen lausunnon mukaan 30.6.2021 päivätty työvoimapolitiittinen lausunto oli annettu työttömyysturvalain ja ohjeiden mukaisesti, sillä työ- ja elinkeinoministeriön antaman soveltamisohjeen mukaisesti kokoaikatyön hakemista ei voi ilmoittaa takautuvasti. Lausunnossaan se on ilmoittanut yhtyvän TE-toimiston näkemykseen, että ”viittaavaan OA2-lausuntoon 1.6.2021 alkaen olisi tuonut selvyyttä se, jos lausunnon perusteluissa olisi täsmennetty sen liittyvän edelleen voimassa olevaan 6.8.2020 annettuun OA2-lausuntoon”. Totean viimeksi mainitulta osin, että 15.7.2021 annetusta OA2-lausunnosta ei sellaisenaan käy ilmi siinä tarkoitettua ajanjakson päättymisaika, joka on kylläkin pääteltävissä samana päivänä ajalle 30.6.2021 alkaen annetusta OA1-lausunnosta, eikä myöskään sen perusteena ollut edellä selostettu ELY-keskuksen lausunnosta ilmenevä oikeudellinen päättely.

ELY-keskuksen mukaan kokoaikatyön hakemista oli käsitelty ainakin 8.7.2020 Keski-Suomen TE-toimiston toimesta, jolloin kantelija oli ollut sen asiakkaana. Kun sen 6.8.2020 antaman OA2-lausunnon perusteluissa ei kuitenkaan suoraan todettu lausunnonantoperusteen pohjautuvan kantelijan omaan ilmoitukseen, jonka mukaan hän ei hae kokoaikatyötä, ei ELY-keskus ilmoittamansa mukaan ole pystynyt toteamaan yksiselitteisesti Keski-Suomen TE-toimiston ja kantelijan välistä keskustelua ja informointia kokoaikatyön hakemisen vaikutuksesta työttömyysetuuteen. Se on todennut kuitenkin, että työvoimapolitiittiset lausunnot ovat nähtävillä asiakkaan Oma asiointi -palvelussa, jota kantelija oli käyttänyt.

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto on selvityksessään myöntänyt, että 23.7.2021 annettu työvoimapolitiittinen lausunto, jonka mukaan työttömyysetuuden maksamiselle ei olisi ollut työvoimapolitiittista estettä 1.6.2021 alkaen, oli virheellinen. TE-toimisto on pahoitellut asiassa tapahtunutta virhettä ja ilmoittanut ottavansa siihen liittyvät seikat huomioon palvelujen ja toiminnan kehittämisessä. ELY-keskuksen lausunnon mukaan TE-toimisto oli 28.10.2021 kuullut kantelijaa virheellisen lausunnon korjaamiseksi. Myös ELY-keskus on launnossaan todennut, että lausunto oli annettu virheellisesti.

TE-toimiston antama työvoimapolitiittinen lausunto sitoo työttömyysetuuden maksajaa ja sillä on periaatteellista merkitystä työnhakijalle. Lausunto on eräänlainen työttömyysetuutta koskevaa päätöstä edeltävä sitova kannanotto, joka tosiasiallisesti sisältää ratkaisun työnhakijan oikeudesta työttömyysetuuteen ja jolla on välittömästi häneen ulottuvia tuntuvia vaikutuksia. Vaikka lausuntoon ei työttömyysturvalain 12 luvun 1 §:n 4 momentin (288/2012) mukaan saa erikseen hakea muutosta valittamalla, se voi tulla muutoksenhakuelimen arvioitavaksi, kun Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan päätökseen työttömyysetuudesta haetaan muutosta.

Työvoimapolitiittisella lausunnolla on edellä kuvatuin tavoin keskeinen vaikutus asianosaisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Hallintolain esitöissä on korostettu oikeusturvan takeina sitä, että asianosaisella on tosiasiallinen mahdollisuus valvoa oikeuksiaan ja etujaan. Hallintolaissa ilmaistut hyvän hallinnon perusteet velvoittavat viranomaista kaikissa asian käsittelyvaiheissa huolellisuuteen samoin kuin nähdäkseni myös siihen, että sen antamat lausunnot ovat sisällöltään informatiivisia ja riittävästi perusteltuja.

Viranomaisen itsensä kannalta lausuntojen laatuun panostamisella voi ajatella olevan ainakin lähtökohtaisesti sellainen suotuisa vaikutus, että perustelut vähentävät väärinymmärryksiä ja sitä kautta työhallinnon asiakkaiden tarpeettomia yhteydenottoja ja kanteluita. Lisäksi lausuntojen perusteleminen on omiaan ehkäisemään virheellisen lausuntojen mahdollisuutta, sillä kannanottoaan perustellessaan virkamies tulee samalla kontrolloineeksi sen oikeudellista kestävyttä.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Hallinnon asianmukaisuus edellyttää asioiden huolellista käsittelyä. Saadun selvityksen perusteella kantelijalle 23.7.2021 oikeudesta työttömyysetuuteen annettu myönteinen työvoimapolitiittinen lausunto oli ollut virheellinen. Totean kerrotun vuoksi, että kantelijan asiaa ei ollut käsitelty Pohjois-Suomen TE-toimistossa riittävän huolellisesti.

Edellä esitetyt asianosaisen oikeusturvaa koskevat näkökohdat huomioon ottaen voidaan näkemykseni mukaan edellyttää, että työvoimapolitiittiset lausunnot ovat ymmärrettäviä ja riittävästi

perusteltuja. Yhdyn TE-toimiston selvityksestä ja ELY-keskuksen lausunnosta ilmenevään näkemykseen, että kantelijan asiassa 15.7.2021 annettu kielteinen työvoimapoliittinen lausunto oli sisällöltään suppea, mikä vaikeutti sen ymmärrettävyyttä.

Kiinnitän Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston huomiota hyvän hallinnon vaatimuksiin työttömyys-turva-asiaa käsiteltäessä ja saatan sen tietoon edellä työvoimapoliittisten lausuntojen sisällöstä ja perustelemisesta esittämäni näkemykset.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiini.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Irma Tolmunen